

Adversus furiosum Parisiensium theologastrorum decretum,

<https://hdl.handle.net/1874/428927>

h . 6

S
ADVERSVS FVRIOSVM PA
RISIENSIVM THEOLOGA
STRORVM DECRETVM,
Philippi Melanthonis pro Luthe
ro Apologia,

A DIVERSVS FVRIOSVM PA
RISIVNSIVM THEOLOGA
STROVM DECRETVM
Philipp Melancthonis pro I. cano

in Apologia

3

Vide Christiane lector, quæ Theologorum monstra gi-
 gnat Europa? Superiore anno Evangelium damna-
 runt Colonienses ac Louanienses Sophistæ, propo-
 sitis quibusdam nudis sententijs, nec rationibus, nec scri-
 ptura confirmatis. Horum insaniam vicere nunc non dissi-
 mili exemplo, quicunque tandem sunt, qui Parisij Luthe-
 rum damnarunt. Ad duci enim non possum, ut credam rem
 communibus totius ordinis theologici suffragijs actam esse.
 Nam præterquam quod illic pauciora reprobata sunt,
 quanto durius hic & immittius tractatur Lutherus? Pri-
 mum adscripta est Epistola cruenta, deinde adiectæ sunt
 adnotaciones in singulas Lutheri sententijs, & impia &
 atroces. Pleraque huius etiam sinistre detorta sunt. Et vel
 hinc etiam potest colligi, qui spiritus, quæ intemperiam a-
 gant decreti huius auctores, quoniam spiritus dei nihil non facit
 candide. In vniuersum eiusmodi liber est, qualem Lute-
 rianæ scribi posse nemo facile crederet, si quidem ita vulgo
 persuasum est, in ea schola, velut in arce quadam regna-
 re Christianas literas. Neque negari potest, inde prodisse
 olim grauissimos homines, ad eoque proximo seculo Ger-
 sonem illum, plenum ut adparet Christiani spiritus. *ελλοει*
πλω παρομιαν, παλαι ποτ ησαν ελλομοι μιλιτικοι. Atque illi
 si nunc reuiuiscerent, hos iudices, quocunque sunt, degenerem
 posteritatem, putas agnoscerent? Nequaquam, sed deplorarent
 tum scholam, tum totius reipublice Christiane sortem, in qua per
 Theologos Sophistas, pro Christianis doctoribus calu-
 mniatores regnare uiderent. Agnoscerentque id esse tem-
 pus, quod apud Hieremiam Ecclesia deplorat his uerbis,
 Abstulit omnes magnificos meos dominus de medio mei, uoca-
 uit aduersum me tempus, ut cotereret electos meos. Quod quæ
 ubi rem propius considero, uideat Lutetiam non peccare nunc
 primum, sed iam olim ineptire, cum ecclesiastica doctrina huma-
 nis disputationibus uiciata, philosophari cepit. Constat enim
 nata esse Lutetianæ perperam illam scholasticam, quam theolo-
 giam uocari uolunt, quæ admissa, nihil saluum reliquum est ecclesie

Euāgelium obscuratum est, fides extincta, recepta ope-
rum doctrina, & pro Christiano populo, ne legis quidem
sed moralium Aristotelis populus sumus, & ex Christia-
nismo contra omnem sensum spiritus, facta est quadam
philosophica viuendi ratio. ¶ utinam contingat vobis
spiritualibus oculis cernere, quid Ecclesiae damni de-
derit vestra illa, apud vos & nata, & exculta scholasti-
ca, quam a vobis acceperunt, quasi per manus reliq̄ Eu-
ropae gymnasia. Oportuit enim idolis terram repleri. Et
vel articuli vestri testantur, quam pertinaciter inde usq̄
ab ortu scholasticae philosophati sitis, in quibus quā pau-
ci sunt qui ad pietatem pertinent? Quorsum enim haec?
Ego currit, esse absurdam orationem, & interesse, nescio
quid, inter has orationes, Cuiuslibet hominis asinus cur-
rit, & Asinus cuiuslibet hominis currit. Digna videlicet
Christiano gymnasio dogmata. Iam & palam decretum
est philosophicas disciplinas esse ad pietatem necessari-
as. qui articulus a quo spiritu profectus sit nō videmus?
nempe ab eo, qui Euāgelium obscurari voluit humanis
disciplinis. Et huic ut successerit conatus, non est obscu-
rum. Nam quae schola usquā docuit pure sacras literas?
Parisiaca vero cum haecenus tot annos philosophetur,
his temporibus non iam philosophatur, sed nugatur tan-
tum de paruis logicalibus. Quid enim nugacius Verfo-
re, Tartareto, & reliquis huius farinae scriptoribus? qua-
les hoc seculo pene innumerabile stulit Lutetia. Vidi Io-
hannis Maioris cōmentarios (de moribus hominis nō iu-
dico) in sententias Longobardicas, quem nunc inter Lu-
tetiae Theologos regnare aiunt. Bone deus, quae plaustro
nugarum? Quot paginis disputat, vtrum ad equitandum
requiratur equus? num salsum mare a deo cōditum sit?
ut interim praeteream, quā multa impie scripserit de vo-
luntatis libertate, nam eo loco non modo a scriptura, sed
& ab omnibus pariter scholasticis variat. Et cum tales
sint Parisiq̄, non est quod miseris lector, cur parum ppi?

3.

ij sint Luthero. Nihilō quondam æquiores erant Ger
soni suo, viro per omnia magno, cum saniores essent Lu
retix scholæ. Nunc quid fieret, cū omnia plena sunt So
phisticis fucis? Compertum autem habeo, esse ibi etiam
quibus non displicet Lutherus, sed ita euenire solet non
modo in sacris, sed & ciuilibus negocijs, maxime vero
in sacris, ut & pauciores sint, qui boni sunt, & plurimum
possint, quos minime oportuit Id quod vidit etiam Ho
merus, quanquam cæcus, cum ait τὰ χερσὶν ὄμας. Quis
nescit enim in Capnionia Causa p quas laruas res acta
sit, cum facultas etiam diceretur decreuisse. Septem, ni
fallor ad summū, & in his monachi aliquot conuenerāt,
qui, sicut ipsi loquunt, representabant facultatem. Quid
si idem hic accidit? Quancū non refert qui decreuerint,
quid decretum sit, considerandum est. Nec angelis Euā
gelium viciantibus cedendū esse iubet Apostolus. Nos
insulsis istis, & bene pinguis magistris nostris, qui ne
sua quidem parua logicalia recte didicerunt, cedemus?
Apostolum neq; potestates neq; principatus ab Euange
lio auellunt, nos auellant hæ hominum laruæ? quid em̄
sunt præter laruas? Valeat nomen magistrorū nostrorū,
ualeat nomen Parisiensium, sed in suis scholis, in repub.
Christiana nihil ualeat præter vocem Christi, quam qui
non audit, s Christi non est.

Non referebat admodum respondere, quādo præter
nudas propositiones nihil opponitur Luthero, qui tua
sic vndiq; scriptura cōmuni, in primis autem in libello
quē inscripsit adfertionē articulorum a Leone. X dam
natorū, vt impia iudicari, nisi ab impijs non possint. Ta
men indicare paucis libuit vnum aut alterum locum, ex
quo æstimare reliqua, & iudicare de toto decreto libe
rius possis.

Pincipio, nisi alicuius conductitij rhetoris est Episto
la, quam præfixerunt decreto, nā egregie ineptij theo
a ij

logus ille, quisquis est, qui scripsit, quæ nihil præter muliebres quasdam furias continet. Qualia enim quæso sunt? solus uult sapere, contemnit nos. Manichæus est. Montanus est, insanit. Coherceatur igni & flamma, quod non sinit ira congrue dicere. Porro hic etiam vulgus communem sententiam in ista ficticia facultate desiderabit, quod igni potius perdendum ait, quam ratione vincendum esse Lutherum. Quis non rideat hic muliebrem & plane monachalem impotentiam? Et cum supportatione liceat mihi monere spectabilem dominum Decanum, Parcatis domine Decane, vos estis iam iratus. Num ignoratis, quod ait Poeta. Furor iraque mentem precipitat. Nusquam per gratias sic ineptierunt vel Colonien, vel Louanienfes, ut per modum credam non omnino temere dictum esse a quibusdam veteribus, cerebro Gallos carere.

Accusant hæreseos Lutherum, non quod a scriptura, sed quod ab vniuersitatibus, S. patribus, Concilijs dissentiat. Deinde prima principia fidei vocant Vniuersitatum, S. patrum, Conciliorum sententias. Hic ego vestris etiam decretis, si res est obscura, vobiscum agere possem. Quid autem manifestius est, quam nec Vniuersitates nec S. patres, nec concilia posse articulos fidei condere, quandoquidem fieri potest, ut errent, non modo Vniuersitates, sed & S. patres & Concilia, quod si mihi non creditis, Occhamo saltem vestro credite. Ecquid igitur principia fidei vocatis hominum opiniones? Quis ignorat a Paulo dictum esse, fundamentum aliud poni non posse, præter id quod positum est, loquitur enim de doctrina. Ecquos novos articulos fidei Magistri nostri Parisienses addent? nisi suos illos fortasse rancidos, & in popinis natos articulos? lam cum articuli fidei nulli sint, nisi quos præscripserunt sacrae literæ, cur impium est vel a Concilijs, vel ab Vniuersitatibus, vel a S. patribus dissentire, modo a scriptura non dissentiamus? At non dissentit a scri

ptura Lutherus etiam vestro iudicio, cur igitur impleta
tis accusatur? At dissentit a scripturę expositione. que ha
ctenus per patres, per Concilia, per scholas recepta est.
Hęc est, vt uideo, cōtrouersia summa. Hic ego Magistri
nostri, interrogo, ita ne sit prodita scriptura, vt sine Con
ciliorum, patrum, ac scholarum expositione, certa ei⁹ sen
tentia colligi possit, an non? Quod si negabitis, certam p
se se scripturę sententiā esse, sine glossis, non uideo cur
oportuerit edi scripturam, si noluit spiritus sanctus certo
constare, quid nos sentire uellet. A ut cur omnino nos ad
scripturę studium inuitant A postoli, si incerta est ei⁹ sen
tentia. Quid quod eatenus sibi credi patres uolunt, qua
tenus per testimonia scripturę sua communiter? Quid
quod etiam uetera concilia sine scriptura nihil decreue
runt? & hac ratione inter concilia uera & falsa discerni
mus, q̄ hęc cum scriptura euidente cōsentiant, illa a scri
ptura dissentiant. Proinde dabitur mihi certam esse scri
pturę sententiā ac perspicuam, ita vt ipsa, si quis alicu
bi locus est obscurior, sese exponat, præsertim in ijs que
sciri crediq; uoluit sanctus spiritus. Uoluit autem haud
dubie legem cognosci, vt quā iubebar ædium uestibus
inscribi, & insculpi uestium simbrijs. Uoluit item cogno
sci Euāgelium, hoc est, rationem iusticię donatā p̄ Chri
stum. Nam cum debeat esse petra, ꝑ̄bum dei, cui innitāt
anima, quæso quid sentiet de eo, nisi certum sit, q̄ sit sen
tentia spiritus dei. Iam cum certa sit scripturę sententiā p̄
se se, debet præferri nō modo scholis, aut patribus, sed et
concilijs diuersum sentientibus A postolo ad Galatas au
tore, Si angelus de celo euāgelizet, p̄ter q̄ quod euāgeli
zauimus uobis, anathema sit. Liceat igit̄ Luthero oppo
nere certā scripturę sniam concilijs, patribus & scholis.
Quid hic Sophista rñdebitis? q̄s hic nobis glossas, q̄ pua
logicalia? q̄s obligatiōes cōminiscemī? A ut negate cer
tam esse scripturę sniam, aut permittite Luthero oppo
nere scripturam quibusq; diuersum sentientibus.

Tam nec hoc permittemus uobis, aduersari vel patri-
bus, vel concilijs Lutheri. Et, ut de patribus primum lo-
quar, an non Lutheri de libero arbitrio, de gratia, si recte
rem astimes, sententia tota Augustini est: Et hunc per o-
mnia secutus est in cōmentario ad Galatas, extant viri-
usq; cōmentarij, quos si conferas, videbis conuenire in-
ter eos de rerum summa. Extant Augustini libri aduer-
sus Pelagianos, quos ille iam natu grandior scripsit, eos
si cōtuleris cum Lutherianis dogmatis, videbis de sum-
ma rei conuenire. Fortassis alter alicubi quiddam dixit
argutius, & multa Lutherus diligētius (rumpite vos in-
terim magistri nostri, quā August. Sed hoc ad rei sum-
mam non ita multum facit. Ecce in primario loco, adeo
q; in eo, in quo potissimum regnat Lutherus, habet ^{duo}
Ἰκφορ Aug. & patronum minime vulgarem. habet item
suae sententiæ testes, quotquot in ea disputatione Augu-
suffragantur. Suffragatur autem Cypria. nam illius enar-
rationem in orationem dominicam fideliter citat. Suffra-
gantur & qui post Aug. scripsere. Autor libelli de voca-
tione gentium, nam Ambrosij non videtur esse, Maxen-
tius apud græcos. Porro ex Aug. libris eos recipimus,
quos ipse potissimum probari voluit. A icq; hæc ideo re-
censeo, non q; magni putem referre, quid scriptores sen-
serint, quicunq; tandem sunt, quando de scripturæ sentē-
tia cōstat, sed vt satisfaciam morosis, qui putant nouasse
omnia Lutherum, cum is aliud non egerit, quam vt re-
uocaret nos ad scripturam, adeoq; ad patres etiam, q; ad
scripturæ sensum proxime adcellerūt. Vos quid agitis?
num aliud, quam vt in Scoti formalitatibus, in Occhā/
mi cōnotatis grandescant potius quam in Christo, Chri-
stianorū animis? Nec aliter ex orienti Euangelij luci (audi-
te Sophiste, non intellecturi) aduersamini, atq; Mosila-
mnes ac Mambres. Quorū posteritas est Sorbonæ fa-
milia, nempe ex illa Sorbonitide Aegyptiaca prognata
Porro qua fide aliquoties citaueritis aduersus Lutherū

5.

Augustini sententias paulo post monebo. Iam & præter
locū de libero arbitrio & gratia, veterum est, quod non
vult distingui Lutherus legem in consilia & præcepta.
Quod cōmentum soli scholasticæ theologiæ debemus,
quæ vbi cœpit diuinam legem ad philosophiam Aristo-
telis exigere, pro libidine refixit quas voluit leges dei.
Quis enim veterum non pro necessarijs legibus habuit,
ea quæ sancita sunt de non vindicando. Hilarius, **EXI**
GVNT, inquit, Euāgelia ulciscendæ iniuriæ dissimu-
lationem. Augustinus in sermone domini in monte, præ-
cepta vocat, quæ isti consilia atq; ita disputat, vt necessa-
riam esse legem de non vindicando adpareat. Et in hac
sententia est Chrysostomus, qui tantum abest vt vindicari
permittat, ut nō aliam legem exigat pertinacius. Ex-
tat illius *δυσλεια*, quam si licet uobis per parua logicalia
Magistri nostri, relegite. Quod cum Aristotelis philo-
sophia non conuenit lex, non laboramus. Quid enim ad
nos quid ille impurus homo cōmentus sit? Num Chris-
to pluris Aristotelem faciemus? Sed de hac lege infra
paulo plura differemus. In plerisq; locis alijs idem osten-
di potest, conuenire Luthero cum veteribus. Sed cum
ex sententia de libero arbitrio & gratia, fere colligi pos-
sint, quæ de cōtritione, & satisfactione scripsit Lutherus,
quid atinet multis patrum testimonijs agere, nisi quod

ἐν τῇ μεσημβρίᾳ λυχνον.
Sunt autem quædam in Lutharianis, quæ in patrum
scriptis non facile reperias, qualia sunt quæ de sacra-
mentorum numero, de confessione, de votis, deq; similibus
temporum nostrorum causis prodidit. Non enim illorū
temporum ratio ferebat, & adhuc purior erat Christia-
nismus, vt de paucioribus, quā nunc dubitaretur. Non-
dum habuerat ea ætas Pontificum tyrannicas leges, nō-
dum habuerat Magistros nostros Parisienses, adeoque
articulos Parisienses, q̄ Euangelium adeo obscurassent,

b

Fortasse meridies erat Euāgelij, nunc vesper est, & vna cum peccatis nostris, etiam cœcitas peccatorum nostrorum atrocissima pœna, mentes occupauit, quæ pro Euangelio humanas doctrinas, Sorbonæ Theologiam suggestit. Eam pœnam his temporibus an nō ubiq; interminatur spiritus domini in prophetis? Et Paulus ait fore, qui a fide discedant, qui corrumpant humanis doctrinis Euangelium, & hoc genus multa. Hi nisi sunt Sorbonæ theologi, non intelligo quid velit Apostolus.

Vides lector conuenire magna ex parte Luthero cū Theologis veteribus. Quāto iustius igitur in magistros nostros Parisienses retorsimus, ineptire eos, qui theologiam nobis præscribunt, ne per somnium quidem celeberrimis Ecclesiæ doctoribus cogitatam? Quod si impietas est refragari patribus, nemo magis impius est Parisiensibus disputatoribus, qui in principalibus Theologiæ locis, velut ex diametro cum patribus pugnant. Bona patrum pars peccatum vocat & vitiū, quid quid sine spiritu Christi fit. Hi nō modo non peccatum, sed & meritum cōgrui cēsent esse moralia quædam (sic loquunt) opera. O cœcitatem, Bona patrum pars negat posse legem fieri ab homine per vires humanas, hi distinguunt. Audi lector Parisienses blasphemias, posse legem fieri, quo ad operum substantiam, non posse, quo ad præcipi entis intentionem. Quasi vero præter substantiam operis, amplius aliquid requirat legislator, Vtinam mihi Parisienses ista coram uobiscum, in vestra illa Sorbona, dare tur cōmentari, vt viderem, num vos tam crassi, tam puri di, tam Sorbonici cōmenti puderet etiam. Vestra est illa Magistri nostri, nō Lutheri Theologia, quæ a patribus dissentit. Ad vos Tragica ista vestra pertinent, impios esse, qui ab Ecclesiæ doctoribus variant.

Et hætenus quidem de doctoribus. Nunc conciliavimus. Quibus tandem concilijs refragatur Lutherus?

6.

Videri vultis Lutheri doctrinam veterum concilijs damnatam, cum ex eo Montanum, Manicheum, Hebionem & quid non facitis. Hic aut rhetoricari voluit Epistola autor, aut nihil est Sorbona Parisiensium malignius, cum impudentius. Veterum hereticorum nomina quo consilio in Lutherum congefferint, quis est qui non olfaciat, nepe quo odiosius Lutheri nomen fieret. Deinde id quam maligne factum sit, facile deprehendent etiam mediocriter eruditi. Nam quod Montano confertur Lutherus, quis non videt, quam non fiat candidus? Sibi credi volebat Montanus, & fidebat suo quodam spiritu. Lutherus nihil vult sibi credi, sed euidenti & perspicua scriptura. Nihil de suo spiritu, sed de scriptura iactat. Quanto propius ad Montanum vos adceditis, qui vultis ut spiritui hominum, concilioque, patrum, & vniuersitatum credamus, potius quam scriptura. Immo nihil nisi Montani estis, vos Parisienses Sophistas volo, qui hoc decretum sine scripturis edidistis, iactatisque vos fidere Apostolico more, quasi constet eundem esse spiritum vobis, qui Apostolus erat. Sed de his postea.

Quaso te Christiane lector, nunquid putes esse Christiani spiritus in Sorbona illa, quam adeo nihil pudet mentiri. Nam cum palam sit ipsimet Sorbonae nihil conuenire inter Montanum & Lutherum, audet tamen Montani nomine optimum virum infamare. Iam & Ebionem ex eo fecit, nihilo vel candidius, vel cautius. Exigebat Ebion ceremonias, leges. Lutherus non exigit, sed liberas esse permittit, ut quiuis pro opportunitate, ac caritatis officio se attemperet vel inseruiat legi, vel negligat citra culpam. Nam ita sentiebat & Paulus in ultimo ad Galatas capite exequans ceremonias, ritusque. In Christo Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque preputium, sed noua creatura. Et in prius ad Corinthios vij. Circumcisus aliquis vocatus est, non adducat preputium, id est, si inter legis obseruantes vocatus es, inserui eorum consuetudini. In preputio autem aliquis vocatus

est, non circumcidatur. Circumcisio nihil est, & præputiū
nihil est, sed obseruatio mandatorum dei &c. Satis, opus
nor, perspicuum est, quid inter utranque sententiam inter-
sit, satis etiam puto liquere, quam candide Lutheri sen-
tentiam ad Ebionis hæresim detorserint. Etusmodi est
item, quod Manicheum nomē tribuunt Luthero, idem
Augustino Pelagiani tribuebant, sicut ipse testat̃ in pri-
mo libro aduersus duas Pelagianorū Epistolas, in capi-
te secundo, sic enim distinxit scriba quispiam, Non pu-
debit Lutherum eius conuicij, siquidem cum Augusti-
no cōe habet, q̃ non habuit Manichea factio vehemētio-
rem hostē, Pelagiani, immo Pelagianis impuriore sunt
scholasticę theologię scriptores, quę nō est, quā miremur
cur Manicheū uocetis Lutherū, quā p̃ter scholastica, hoc ē
bis Pelagiana nihil sapitis. Et August. vt excuset Mani-
cheum nomen, nō est obscurum ex Apologia aduersus
Pelagianorū Epistolas. Atq; eo loco de seruitute volun-
tatis aptius disserere videtur, quam ubi cum Felice Ma-
nicho disceptat. Patrociniabitur idem si recipitis & no-
bis. Quod si a deo cœci sunt Magistri Parisienses, vt se-
rio arbitrentur nihil interesse inter Lutheri ac Manichei
sententias, quid quæso hoc hominum genere cœcius est?
Rursum si per malitiam tribuunt, quæ ad eum nihil
pertinere intelligunt, quid malignius? Est autem Mani-
chea sententia prolixior, quā quæ hic recenseri debeat,
quæ toto doctrinæ genere dissentiat a Christianis dogma-
tis, si quid Augustino illius dogmata passim recensenti
creditur. Et, quod ad hanc causam adinet, sic Maniche-
us negabat humanæ voluntati libertatē, vt negaret esse
substantiam quę renouaretur, adeoq; libertatis capacem.
Lutherus ita negat libertatem, vt esse censeat substanti-
am, quæ dū per spiritū renouatur, a seruitute adseritur.
Ex his facito lector de reliquis coniecturam. Nam quæ
fide hæc quæ cōmemorauit ad Lutherū detorta sunt, eadē
& pleræq; alia. Redeo nunc eo unde digressus sum. Pa

A.

lam est veterum concilijs non esse reprobata Lutheri doctrinam, siquidem ei vsq; adeo nihil cum hæreticis cõuenit. Quanquam hoc etiam loco considerandum erat, vt maxime conueniret cum illis Luthero, quid, qua ratione in singulis factionibus hæreticorum damnatũ sit. Nam quæ tam deplorata fuit heresis, quæ nulla in re nõ peccat: lam hæc omnia ita scribo, non q; velim eam etiam priscis synodis auctoritatem esse, vt si opponat euidentem scripturam Lutherus cuicunq; Synodo, de scriptura cedendum sit, sed vt moneam lectorem quantũ tragicis illis Magistrorum Parisiensium vocibus credendũ sit, Lutherus damnat omnia cõcilia, sanctos patres, Mõtanus est, Ebion est, Manichæus est, Artotyrita est, & hoc Genus alia.

Fuerunt autẽ Papistica concilia aliquot intra hoc tempus regni Antichristi Romani, his refragari se fatetur Lutherus, sed præeunte scriptura euidenti. Et cur non refragaretur: quando in illis tam multa impia aduersus Euangelium constituta sunt. Clauis ecclesiæ esse omnibus cõmunes negat Viennense conciliũ. Ecclesiam esse p̄destinatorum vniuersitatẽ, negat Constantiensis Synodus. Eadem decreuit esse quædam bona opera præter gratiam, quæ sententiæ ex diametro pugnant cum Euangelio. Aduersatur igitur concilijs Lutherus Christo dice, aduersus quem qui decreuerunt, non erant Christi ecclesia, sed Antichristi. Nihil ne peccauerunt eæ synodi Lugdunensis credo & Viennensis, quæ Pontificum Epistolas adprobarunt: in quib. vel cap. ad abolendam. Item. c. Venerabilem, quis ferat? Quid est igitur quod cõcilia iactatis Sorbonæ Theologi: nihil nisi Sorba, Negare non potestis, quin aduersum scripturam nihil liceat constitui, & reuelli posse, si quid contra illam sit decretum. permittite igitur Luthero conciliorum decreta ad Euangelium exigere, permittite præferre Euangelium, si quid diuersum constitutum est. Verbo dei etiam an-

gelos cedere par est, cedatit & portę inferorę, cedant ho-
munculi, quibus constitutiones Papisticas debemus.

De Vniuersitatibus non est quod laboremus, nam o-
mnes scholas esse hæreticas vel Theologia scholastica
coarguit. Hic conclamate Magistri nostri Blasphemauit
Gymnasia hæreseos accusat. Recte, sicubi profitentur, q̄
ab Euangelio dissentiunt, & dissentit Parisiorę scholasti-
ce, quę iam sola in om̄ibus fere Europę scholis regnat,
ac Lutecię potissimum. Proinde nihil est, quod mireris
lector, cur Academijs aduersetur Lutherus, domibus
mendacij, vt Micheas adpellat. Sed quis credat, inquires,
tot errare? Errant quotquot diuersum a scriptura docēt
quotquot illam impiã scholasticen probant. Sed tã mul-
ti? Maxime. Nam & in Samaria inter q̄ multos sacerdo-
tes Baal, quam pauci erant Helia. Propone oculis vni-
uersam tum Iuda, tum Samarię historiam, in qua prælu-
sum est Ecclesię, quã paucos pphetas, quã multos idolo-
latras, & postremo tpe quantũ Zadduceorę & phariseo-
rum, hoc est, sacerdotũ, ac monachorę & scholasticorum
reperias. Num obscurum est, quod ab Ezechiele pphe-
ta dictũ est Sicut mater, ita & filia, Imitati sumus imo vi-
cimus omnia Synagogę portenta, vt præ nobis etiã illa
pia videri possit, vt propheta sermonę vtar.

Intelligis opinor, quantum Luthero cum patribus, ac
concilijs conueniat, cum scholis religio verat cõuenire.
Nunc considera quid sapiant Sorba ista, cum principia
fidei vocant, patres, Synodos, & scholas. Q; q̄, nisi nihil
video, nõ hoc dolet, q̄ patribus & Synodis contradicit,
sed q̄ scholastica parum digne tractatur. Hęc illa Hele-
na eit, pro qua decertant Magistri nostri. Ecquid nõ ita
scribebatis in illa vestra plane Sorbonica præfatione?
Nos sumus Magistri nostri, & profitemur scholasticam
theologiam, nihil neq; nobis cum scriptura, neq; scriptu-
ræ nobiscum. A ctum est de regno nostro, nisi e Synago-
ga eiecerimus, qui scholasticen nõ recipiunt. Omnia nõ

his mouenda miscendaq; sunt, ne cadat scholastice, quæ
 nisi salua sit, nos perierimus. Esto, cum scriptura, cum ve-
 teribus patribus, cum veteræ synodis conueniat. Luthero,
 pereat, nisi reiectis illis, nos adoret, Principia fidei nos
 sumus, non scriptura. Neq; vero pugnandum est ratione cum
 homine illo, nempe principia, hoc est Magistroꝝ nostro-
 rum Sorbonicoꝝ somnia, negante. Vapulet, pereat, quæ
 negat prima principia. Dementia erat vocare fidei prin-
 cipia Synodos & patres, quando fundamentum aliud præ-
 ter scripturam poni non potest. At insolens furor est,
 Sorbonicoꝝ cõmentis scripturæ anteferre. Hæretic⁹ non
 fit, quæ a scriptura dissentit, sit hæreticus qui dissentit a Sor-
 bis gallicis. Sed valeant ineptiæ, quid enim attinet in re
 tam manifesta tamen uerboꝝ perdere? Quid enim manife-
 stius est, quam quod paulo ante diximus. Perspicue scri-
 pturæ, synodoꝝ quarumcunq; patrum, & scholarū sen-
 tentias debere cedere.

Quin cætera in illa Sorbonica epistola psequimur. Is
 cui crederet, inquit, qui ecclesiæ Catholicæ fidem habe-
 re detrectat: aut quomodo catholicis adscribet, qui Eccle-
 siam non audit? cum ex ore veritatis dictum sit, Si ecclesi-
 am non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Que-
 so autem vos Magistri, quid vocetis ecclesiam? Sorbo-
 nam gallicam? At ea esse Christi ecclesia qui potest,
 quæ a Christi verbo aliena est, cum uocem ille suam te-
 fteretur ab ouibus suis agnosci. Nos ecclesiam uocamus, eam
 quæ uerbo dei condita, uerbo dei pascitur, alitur, fouetur,
 regitur, breuiter, quæ omnia ex Euangelio comparat, de
 omnibus iuxta Euangelium iudicat. Nam, qui ex deo est,
 uerba dei audit. Rursum qui non audiunt, non sunt ex
 deo. Et cum ecclesia diuino sermone parta sit, haud du-
 bie eodem alenda est. Agnoscat vos Lutherus pro Ec-
 clesia, si sermonem dei docueritis. non agnoscat, si nihil
 præter fatuos & rancidos articulos uestros produxerit.
 Audiat Ecclesiam, sed eam quæ uerbum dei profiteretur,

Mus se iudicio subijcit, quæ nihil non exigit ad verbum
dei, quæ iudicium sacrarum literarum non Sorbonicorū
somniaſorum ſequitur. Quod enim monſtrum fuerit ec-
cleſia, ſi ad cuiuſvis Sorbonici ſomniaſoris commentum
uariatur. Quis Chamæleon, quis Polypus, immo quis
Proteus erit mutabilior?

Ulam cum diceret Chriſtus. Si eccleſiam non audierit,
ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus, an nō volebat adcu-
ſari coram Eccleſia ſontem, volebat & per teſtes cōuin-
ci, volebat iudicari ſecundum præſcriptum, adeoq; Evan-
gelium. Vos priuſquam adcuſaueritis Lutherum, con-
uinceritisque per ſcripturas, damnatis. Nudi quidam arti-
culi ſine ſcriptura, ſine rationibus proponuntur, in qui-
bus iam non accuſatur, ſed damnatur a vobis Lutherus.
Num, vt reliqua valeant, ſola Sorbona eccleſia eſt? q; ex-
cludit Lutherum e communionē piorum. Adcuſare de-
bebatis, non dānare. Scripturæ teſtimonia debebatis ſub-
notare, non nudos articulos proponere, ac iudicium Ec-
cleſiæ permittere. Nunc vos peruerſo ordine tum diuini
tum humani iuris, non accuſatis, non conuincitis, ſed da-
mnatis tantum. Nempe quia eſtis magiſtri noſtri Sorbo-
nici. Pudeat tandem Sorbonę Galliam tam impie de-
ſirantis.

Sed ne ego vehementer ineptus ſum, qui tam irreue-
renter Sorbonam tracto, nouos hoc tempore gignentē
Apoſtolos. Aiunt enim Apoſtolorum exemplum ſe
imitari Magiſtri noſtri, cum nudas quaſdam ſententias,
citra ſcripturæ autoritatem proponunt. Atq; vtiſſimam no-
bis non hac tantum parte referrent Apoſtolos. Scriptu-
rarum autoritatem Chriſtus citat, & ſibi vult fidem ha-
beri propter ſcrip turæ ſuffragatiōem. Paulus prope ni-
hil niſi aliena verba, hoc eſt, ſcripturæ veteris teſtamenti
ſonat, Apoſtolorum conciones quid aliud ſunt, niſi teſti-
monia de Chriſto repetita ex veteri inſtrumento? Soli

9.

Sorbonæ sine scripturis credemus? Prodiſte vos e Sorbonico ſpecu Magiſtri noſtri in hanc lucem, vt nunquã oculi, nunqua frons ſit tam ineptis hominibus videamur. Scilicet apoſtolicum inſtitutum eſt, prodere dogma ſine teſtibus, cum ne Chriſtus quidem ſine ſcripturis ſibi credi voluerit. Quin conferimus Apoſtolorum factum cū Sorbonico? Propoſita de legis ritibus quaſtio erat, vt in cap. X V. geliõz Apoſtolicõz ſcribit. Ibi cū varijs teſtimonijs ſcripturæ & maniſeſtis argumentis ac ſignis ſpiritus ſignificaffeſt, gentes non eſſe onerandas iudaicis ceremonijs, decretum eſt de libertate. Hic vos interrogo magiſtri noſtri, quibus ſignis, quibus ſcripturæ teſtimonijs adacti, de Lutero pronunciaueritis. Quanquã ne ſignis ſiquidem temere credemus, ſcripturæ tantum credimus. Deinde deliguntur, qui Apoſtolorum mandata perferant viua voce, confirmentq; eccleſiæ fidem. Vos quem mittitis ad eccleſias, qui illis rationem ſententiæ veſtræ exponat. Poſtremo addunt ep. ſtolam, in qua ſpiritus ſancti teſtimonium adlegant, cum aiunt, Viſum eſt ſpiritu ſancto & nobis. Vos quem ſpiritum adlegatis? Audite tãdem vos ſurdæ aſpides, quem ſpiritum orbi terrarum teſtem adlegatis veſtrę doctrinæ? Spiritum dei adlegant Apoſtoli, nempe quibus certo conſtabat ꝑ ſcripturam de voluntate ſpiritus diuini. Iam & eccleſijs conſtabat de Apoſtolicõ ſpiritu. Nos de ſpiritu veſtro quid ſentiemus? Quid ſi vobis aliquis dicat, quod ille in actis, Ieſum & Paulum noui, vos autem qui eſtis? Quid q; non ita ſcribebant Apoſtoli, quanquam ſpiritus teſtimonium citarent, ut putarent ſatiſfactum rei tantæ, per nudam Ep. ſtolam, ſed addebant nuncios, qui confirmarent eccleſias ſermone copioſo. Nũc eccleſiæ ſermonem, non dogmata requirunt. Et Petrus vult Chriſtianos paratos eſſe, reddere rationem fidei ſuæ. Id nunc orbis terrarum vos quoq; Magiſtri noſtri poſtulat. Iam ante pa-

iam erat in scholis quid sentiret Lutecia. Extant enim vestri commentarij, extant scholasticæ disputationes. Nunc ratio illius vestræ doctrinæ quaeritur. Nam articulos illos aduersus Lutherum vel in media Germania potuisset puer aliquis e Gabriele aut Scoto sublegere. A deo non est obscurum quid sentiat Lutecia. sed obscurum est, cur ita sentiat. Rationem vestræ doctrinæ poscit Lutherus, non dogmata, nempe, quæ nisi nosset, non damnaret. Atque utinam ad cor redeatis, cogitetisq; de maioribus rebus a Lutero agi, quam de quibus vel Parisiæ scholæ, vel Lutero citra scripturæ testimoniū credi debeat, aut possit. Qui Lutero fauēt, ideo fauent, quia reiectis hominū commentis vident aliud non docere, quam quod ipse prodiderunt sacrae literæ. ijdem vobis credēt, si conuente intelligēt cum scriptura, quia Christū requirunt tum a Lutero, tum a vobis. Arbitramini vos habere vasa canticæ sicut Dauid. sic enim propheta loquitur, sed vobis tantum, idque intus, canitis, Lutherus canticū suum, hoc est doctrinam adprobat toti orbi Christiano per scripturæ suffragia. Nihil ista ad Christianos, Magistri nostri sumus, Parisienses sumus, Sorbonici sumus, Parentes omnium diatribarum sumus. Nam vana nomina sunt, ad quæ iam perne obsurdit Germania. Proinde hortor, ut si impietatis notam excusare vultis, rationem vestri de Lutero iudicij exponatis. Cōferte cum Lutheranis, non dogmata, sed argumenta dogmatum vestrorum, nisi Christiani haberi non vultis. Declarate aliquando quo spiritu a Sorbonicis Apostolis damnatus sit Lutherus. Id non modo nunc expectat Christianus orbis, sed & postulat iure Christiani officij, ut doceatis, quid, cur, damnaueritis.

Et ut finiam aliquando, in vno atque altero loco visum est ostendere, quæ inscitia sacrarum rerum, quæ impietas Sorbonæ. Nam inde facile reliqua æstimari poterunt, Lutherus sic de libero arbitrio scripsit, Non pos-

se illud citra gratiam aliud quam peccare. Nota res est
& plana si scripturam consideres. Sic enim ait Aposto-
lus Paulus. Adfectus carnis inimicitia est aduersus deū
Legi em̄ dei non est subditus, neq; em̄ subdi potest. Qui
in carne sunt, deo placere nō possunt. Et Io. i. Qui nō ex
sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neq; ex voluntate
viri, sed ex deo nati sunt. & scripturam secutus August.
id. m. agit aduersus Pelagianos, hoc est, Sorbonicos So-
phistas, nō vno loco. Hic Sorba ista dissimulant scriptu-
ram, & Aug. excusant Sorbonico cōmentio, in quo solo
deprehendes cœcitatē Sorbonicā. Quod si vnq; dubi-
tatum est in quo genere literarū aut artū versaret Lute-
tia, id nunc declarat hic locus, in quo palam adparet, in
rota ista Sorbonica facultatē neminem esse, qui Augu-
stinum attingerit. In ipsa scriptura qd possint facile aestima-
ri potest, quando ne Augustinū quidē vulgarem aliq;
inter theologos scriptorem viderint. **O** theologos, o
Sorbonam, Aug. inquit cum de gratiā disputat, non
posse liberē arbitriū bene opari citra gratiā, nō de gratū
faciente gratiā loquitur. Cœcitas cœcitarum & oīa cœcitas.
De qua tandem gratiā vir ille disseiit; cum toties in
vocabulo gratiā variasse Pelagiū scribit, testatur se exi-
gere gratiā iustificantem, seu spiritum sanctum diffu-
sum in corda iustificatorū. Dona naturæ palā reijcit, spe-
ciale auxilium Sorbonicū ignorat, qui potest igitur non
de gratiā iustificante loqui. Et vt rem ipsam aestimem⁹,
quæso vos Sorba Sorbonica, unde gratiā gratū facientē
nominastis; an non inde, q; sola deo conciliet, quod cum
ita sit, cur sine gratiā gratum faciente deo aliquid accep-
tum esse fingitis. Pugnāt inter se verba & dogmata
vestra. Nomen gratum facientis gratiæ recipitis, vim vo-
cabuli nō recipitis. Sed videamus in quam partē usus sit.
Augustinus nomine gratiæ. Possem eius totum librum
de spiritu & litera adscribere quādo nulla pagina est, in q̄

201
non fiat gratiæ mentio. Sed hæc sunt eius verba in cap.
iij. de spiritu & litera. Sed vbi sanctus non adiuvat spiri-
tus, inspirans pro concupiscentia mala, concupiscentiam
bonam, hoc est, caritatem diffundēs in cordibus nostris,
perfecto lex illa. Non concupisces, quamuis bona, au-
get prohibendo desiderium malum. Hic de qua gratia
loquitur, cū palam dicat, non posse nisi peccare sine gra-
tia. Nō vocat gratiam, caritatem spiritus sancti diffusam
in corda nostra? Et vos Sorbonici qd aliud vocatis gra-
tiam, quam caritatem? Sinite quæso impetrari a vobis,
vt Augustinum non dico relegatis, sed inspiciatis tantū.
Nam errorem uestrum nulla pagina est, quæ non coar-
quat. In capite nono de gratia loquentem in lucis Apo-
stolum, cum ait, Iusticia dei per fidem Iesu Christi, in o-
mnes qui credunt. Hæc ad gratuita dona naturæ, aut ad
speciale auxilium detorqueri possunt? O vos rudes &
vere Sorbonici Magistri nostri, quis deiceps credet vo-
dis vel oculos, vel mentem, vel cerebrum esse, qui in tā
clara luce, tam nihil obscure cæcutitis & hallucinamini?
Ego hic per gratias nihil sic miror, atq; in tota ista sorbo-
nica facultate neminem fuisse, cui Augustini sententia
comperta fuerit. Et vel hoc argumento est, ab vno at-
que altero sophista editum libellum, nomie facultatis e-
mentito.

QUæ nec maiore fide de Ambrosij sententia iudicant Gal-
lica ista Sorba, cum constet in tota disputatione hoc age-
re authorem libelli, quisquis est de uocatione gentium,
peccata esse, quæ citra gratiam fiunt. Et declarans de q̄
gratia loquatur, inter alia testimonia hoc quoq; produ-
cit, quod & in epistola ad Hebræos ex Hieremia citatū
est. Dabo leges meas in viscerib⁹ eorum, & in corde eo-
rum scribam eam, quæ tātum abest, vt vel ad speciale au-
xilium Sorbonicum vel ad dona gratuita detorqueri
possit, vt gratiam per Christum donatam, quam nos gra

11.

tum facientem vocatis, vix alius scripturæ locus accom-
modatus describat.

Num adhuc obscurum est & quomodo citarit Au-
gustinum ac Ambrosium Lutherus, & quid Sorbona
sapiat, quam hic animaduertimus tam crasse errare, vt
ne crassius vnquam Louaniën. aut Colonien inepuerit?
O infelicem Galliam, cui tales contigere censores sacra-
rumq; rerum arbitri, digniores qui cloacas agant, quam
qui sacras literas tractent.

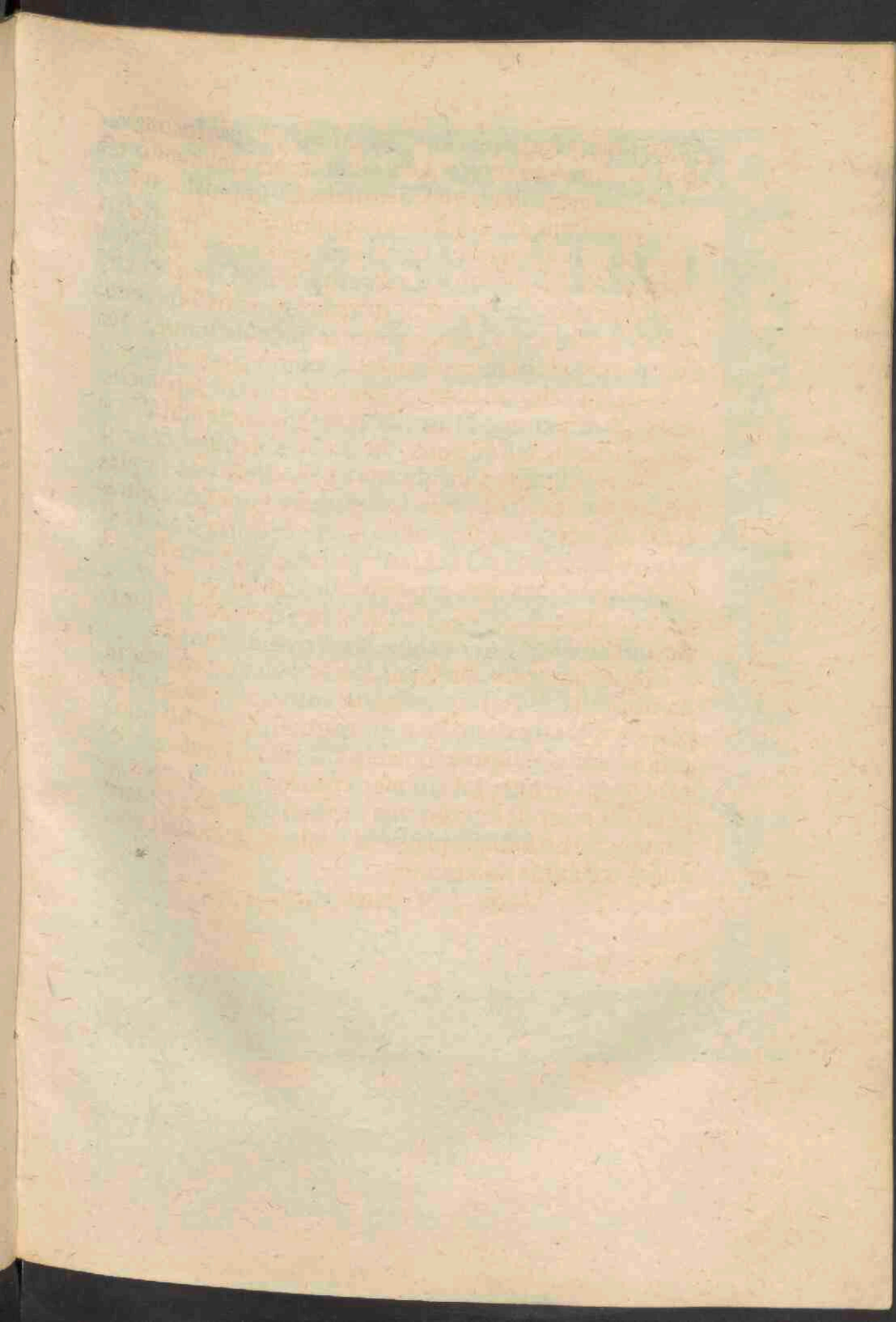
Ex hac sententia de libero arbitrio, consequuntur que
de contritione adeoque in vniuersum de pœnitentia scri-
psit Lutherus. Et o miseros nos qui iam a quadringēis
fere annis neminem habuimus in ecclesia scriptorem, q
rectam ac propriam pœnitentiæ formam prodidi set.
Impositum est alijs per ficticias cōtritiones, aliorum cō-
scientiæ sunt excarnificatæ per satisfactiones. Nunc tan-
dem dei misericordia respexit nos, reuelauitq; Euange-
lium populo suo, & erexit conscientias eorū quos voca-
uit. Si quis quærit quid contulerit ecclesiæ Lutherus, habes
hic summā rei, verā pœnitentiæ rōnem docuit, vsum itē
sacramentorū ostendit, qua in re testes multorū consciē-
tias habeo. Non volo autem hic de pœnitentiæ formis
aut sacramentis disputare, quando sorba ista damnatit
tantum Lutherū, non etiā vicerunt ratione, vel scriptura.
Statq; veritas Lutheranæ doctrinæ inconcussa & immo-
bilis non modo aduersus Sorba ista, sed etiā aduersus re-
ctores tenebrarū. Vbi oppugnabunt scripturæ sententijs,
ea quæ docuit Lutherus, nihil contabimur tueri. Nam
hanc Lutheri doctrinam de pœnitentia, nec ex meo, nec
fidelium vllorū corde extorquebit vlla vis inferorū, ne-
dum Sorbonica, aut Papistica.

De lege & concilijs quid attinet iterū monere, cum su-
pra offenderim plane hac parte conuenire Luthero cum
veteribus. Tamē vt uideas quam fortiter dispensent de

11
lege diuina sorbonici sophistæ, libuit ad eum locum ve-
luti postliminio redire. Lex autem de nō vindicando est
nimium oneratiua legis Christianæ. O impios sophistas
qui onus legis ab Aristotelica philosophia assimat. An
nō onus est naturæ, lex de nō concupiscendo, est igitur
abroganda secūdam sorbonicos sophistas. Oneri lex est,
de diligendo solo deo, est igitur abroganda. O insanos,
o impios homines, ad vos pertinet quod dictum ē, Qui
soluerit vnū de minimis mandatis, minimus erit in regno
cælorū. Et cur non idem cogitabatis cum de satisfactio-
nibus præciperetis? Num illæ non sunt oneri adstrictæ p-
sele cōscientiæ, sed & noua onera cōminiscimini, & ea q̄
diuinitus imposita sunt abrogatis. Sic decet vos imple-
re propheticas scripturas. Confirmare impiū, & contri-
stare cor iusti. Atq; vt omissis multis breuiter doceā exi-
gi ne vindicemus, nō consuli. Locus est apertus in. i. ad
Cor. cap. vi. Jam quidem omnino delictū est, q̄ iudicia in-
ter vos habetis. Quod si delictū est reperere rem iudi-
cio, nō dubiū est quin exigit lex, ne vindicemus.

Hæc monere te, Christiane lector volui, ne a Luthera-
na doctrina absterret sorbonæ autoritas, quæ quid sa-
piat, ex vno atq; altero loco hic cognosti. Et ex his quos
adnotauimus, reliqua æstimabis. Est em̄ sui similis sorbo-
na, Christum inter fabros citius quam in isto genere re-
perias. Tuum est interim vna mecum postulare Luteci-
am rationē sui iudicij, quam vbi ediderit, de nostris nos
quoq; copiosius differemus.

Vale. Vuitemberge.

1862726